

Tamo gdje nije bilo rata

Kuća od 15,9 milijuna dolara

Sjedim u restoranu "Panera bread", gdje svakodnevno doručkujem, od kad sam stigao u Chicago. Dolazim u taj mali simpatični restorančić, što pripada jednom velikom lancu restorana u Illinoisu. Hrana je ukusna i svježja, sve je čisto i uredno, a osoblje uslužno i ljubazno. Tu se osjećam ugodno, baš onako po "naški". Možda zato što vlada neka opuštena atmosfera ili što kroz prozor vidim u daljini vlakove koji često

prolaze. Samo nisu to oni vlakovi koje sam u djetinjstvu promatrao iz svog stana kod željezničkog kolodvora Usora. Ovi su na kat, za razliku od mog nekadašnjeg "ćire", a jure bar 5-6 puta brže i to s jednog kraja Illinoisa na drugi, željezničkom prugom sa duplim kolosijekom. A možda se osjećam ugodno samo zato što sam još od djetinjstva uvijek volio topli doručak, koji bi mi moja draga majka, još prije polaska na posao, pripremala: omlet od jednog jajeta, bijela kava sa divkom "Frank" i kriška kruha od crnog "dvokilaša".

Napravio sam već uobičajenu šetnju od nekoliko kilometara, što radim odavno i kad sam u Lijepoj Našoj, kako bih razgibao stare kosti i oslabjele mišiće donjeg "postroja". Odem do jezera Michigan koje je udaljeno oko jednu i pol njihovu milju, što je naših nešto više od tri kilometra. Jezero je zanimljivo jer ti se čini kako se tamo - na toj ogromnoj vodenoj površini - uvijek nešto događa, pa pomisliš kao da si na našem Jadranskom moru. Bilo da ideš Lake, Central ili Linden avenijom udaljenost je otprilike uvijek ista, jer su gotovo sve ulice ravne, a presijecaju jedna drugu pod pravim kutom. Za orijentaciju ti ne treba Google Maps, jer je nemoguće zalutati. Ideš li Central avenijom proći ćeš pokraj Sheridan Shore Yacht Cluba i stići u Gillson Park, a ako ideš Linden avenijom, doći ćeš do Baha'i House of Worship¹⁾, najvećeg i najstarijeg preživjelog hram Bahá'í vjere.

Na ovoj mojoj rekreacijskoj relaciji imaju 2-3 restorana u kojima objeduju uglavnom umirovljenici iz kvarta ili zaposlenici koji u ovom kvartu negdje rade, a nisu baš (pre)bogati. Neki sjednu i na miru ručaju, a oni koji žure naruče ručak internetom, dođu, preuzmu ga, plate karticom i nose u papirnoj vrećici. Malo tko radnim danom ima vremena da objeduje doma, a kamo li da priprema ili nešto kuha za ručak. Ovdje nitko ne šeta kao ja. Ako se ne voze u autu, kojih jedva da prođe 2-3 u tijeku jednog sata, onda trče (*jogiraju*) ili vode psa na uzici, pa tako šetaju s njim. A i takvih je šetača vrlo malo. Nema kafića u kojima bi se ljudi satima uz jednu kavu "isjeđavali", kao u nas. Navečer promet postane malo gušći jer se ljudi uglavnom oko 9 vraćaju s posla kući iz raznih dijelova grada i svih mogućih pravaca. U prosjeku putuju do radnog mjesta ili *bussinesa* oko sat vremena. Ulice su široke toliko da bi se moglo uporedo složiti nekoliko automobila. Kuće od ulice odvaja zeleni pojas od nekoliko metara, pa široki nogostup, opet zelena površina, par drveća-stabala i onda dolaze pročelja kuća sa glavnim

ulazom. Sa stražnje strane svake kuće je vrt, iza vrta garaža, pa iz garaže izlaz za automobile na sporednu ulica. Ni najbližeg susjeda ne čuješ da lupa vratima od auta kada odlazi na posao ili se vraća s posla. Takav mir i tišina "da te Bog sačuva". A potreban je mir ovim ljudima koji uglavnom rade stresne, teške i odgovorne poslove. Neki čak rade od 0 do 24, sedam dana u tjednu i 365 u godini. Ne vide ni "sunca ni mjeseca", bar dok kredit za skupu kuću ne otplate. Kako sam saznao, tu uglavnom žive odvjetnici, liječnici, arhitekti, profesori, *manageri*, IT stručnjaci, programeri...Kvart je vrlo bogat. Onih koji nisu bjelci ovdje nema ni dvadeset posto.

Sve su kuće rađene u Viktorijanskom stilu, ali ni jedna nije ista, pa ih je zanimljivo promatrati. Danas sam se zagledao u jednu pored jezera koja je na prodaju. Oglas je dala neka agencija za nekretnina i navodi cijenu od 15,9 milijuna američkih dolara. Kad preračunam u naše hrvatske kune to je preko 100 milijuna kuna. Ne znam koliko ima kvadratnih metara, jer ovdje u oglasima samo pišu koliko kuća ima spavaćih soba i kupaonica. A ova ima sedam soba i isto toliko kupaonica. Kuća je prelijepa, na brežuljku sa prekrasnim pogledom na jezero, a sa tri strane je okružena drvećem kao da je u šumi. Zapravo je to jedan čitav kompleks s velikim bazenom ispred kuće, heliodromom, pomoćnim zgradama, privatnom plažom i prilazom ka jezeru... Vidi onaj iz agencije kome prezime završava na "...ich" da ja nisam nikakav kupac već neki obični "gologuzan" sa druge strane Oceana. Zna da meni neće ništa prodati ali je ljubazan i zna da su razlozi mog zanimanja za ovu kuću sasvim neki drugi. Kaže mi da vlasnik ovog imanja ima nekoliko kuća na prodaju i da je neke naslijedio od oca, a čak ima i onu djedovu koju ne želi prodati.

Vraćam se ja sa svojim mislima i namjerno žurim, što zbog toga da ljudi misle da idem nekim poslom, što zbog održavanja tjelesne pokretljivosti, a ponajviše zato da mi crne misli ne bi tko pročitao. Gledam prelijepu kuću, a misli mi lete u one godine kad sam bio prognanik za vrijeme Domovinskog rata. Najteže mi je bilo to što sam morao često spavati na tuđem krevetu. Zapravo, to i nije bilo neko spavanje. Razmišljao sam noćima i uvijek nanovo zbrajao koliko sam u svom rodnom gradu ostavio postelja na kojima sada netko drugi spava. U mom stanu, kući i vikendici nije bilo puno spavaćih soba ali je bilo dosta postelja. A kod nas se moglo spavati i u dnevnoj sobi, onako za nuždu, jer je vrijedila ona narodna izreka: "Gdje čeljad nije bijesna, kuća nije tijesna".

O svemu tome sad razmišljam i kad sam već stigao u "Panera bread" i pijem odličnu američku kavu koju istina platiš 3,5 dolara, ali zato dobiješ jednu pintu kave što je skoro naših pola litra. Kod nas bi to bilo nekoliko kava i to onih "produženih" s mlijekom. Ovdje je doručak drugačiji: imaš *sandwich* od 8 ili 12 „cola“ dužine što je naših više od 20 odnosno 30 centimetara. Pa, izvoli! Ali on je svjež i topal, a u njemu je red sitno isjeckanog mesa, red sira, salata, sos... Mekan je, sočan i jako prijatno uz kavu. Previše ti je i onaj od 8 „cola“, a kamo li od 12. Ručak si ovdje ne mogu priuštiti od svoje hrvatske mirovine, nego će me častiti moji domaćini. Ali gledam kako - za stolom do mene - djed i baka, očito bračni par umirovljenika, uživaju u miru i spokoju. Mogu sebi sami platiti dobar doručak, a bome i ručak. Ne moraju se truditi da ga doma spremaju i kuhaju, niti da o tome uopće brinu. Možda ni oni nemaju veliku mirovinu ali sigurno imaju solidan kapital što se godinama samo povećavao i koji im osigurao udobnu starost. Vjerojatno imaju i kuću sa više spavaćih soba. Djeca su im sigurno odrasla i otišla nekim

svojim putovima čudnim, a dođu možda jedanput godišnje na Dan domovinske zahvalnosti ili na Badnjak ako imaju vremena. Ostati će dva ili tri dana i odoše nazad. Tjera ih *bussines* koji zahtijeva rad: od nula do 24 sata, sedam dana u tjednu i 365 u godini, kao što su radili njihovi djedovi i roditelji dok nisu stekli skupe kuće sa više spavaćih soba.

Znam, kad se vratim u Lijepu Našu, da će mi prijatelji odmah reći:

-Pričaj kako je tamo!

-Dobro! Ima se - može se! Samo se puno radi.

-Pa, da! Kad bi se i kod nas toliko radilo imali bi i mi!

-E, ne bi imali! Zato što kod nas utrošiš pola životnog vijeka da nešto stekneš, onda dođe jedan od onih prokletih ratova, izgubiš sve, pa drugu polovinu života utrošiš kako bi nadoknadio ono što si u ratu izgubio. A u nas rat dođe svako malo, traje 4-5 godina i sve "pomete". Malo je vas koji mi mogu pokazati djedovu, pa čak možda i očevu kuću!

Onda će - kao i obično - nastati "nadmudrivanje", samo ovaj put ne mislim šutiti nego ću im reći sve što imam:

-U tijeku Drugog svjetskog rata mog su djeda, njegovu širu obitelj, rodbinu i susjede prognali. Nakon završetka rata i Revolucije, nova je država mom djedu potpuno neutemeljeno, odlukom Sreske komisije Narodno-oslobodilačkog odbora dana 02.11.1945. godine, oduzela svu nepokretnu i pokretnu imovinu. Moja je djedovina "pretvorbom" postala državna, a tri godine kasnije neki su je *uglednici* uknjižili sebi kao svoju privatnu imovinu. Nakon toga su moji roditelji - tvornički radnici - počeli od nule, ali su djeci i sebi osigurali dostojan život i školovanje. Otac je bio udranik socijalističkog rada i odlikovan medaljom u onoj istoj državi koja mu je oduzela djedovinu. I ja sam nastavio njegovim putem i uložio četvrt stoljeća savjesnog i odgovornog rada da sudjelujem u tome da od jednog zanatskog poduzeća stvorimo modernu tvornicu sa 1.200 radnika. Domaće znanje, domaća pamet, domaća proizvodnja ... Trajalo je to sve do one '92. od kada ta tvornica više ne postoji i kada je i meni propala sva pokretna i nepokretna imovina. Ni jedan rat ne može zaobići Balkan. U jednom stoljeću bude ih i po nekoliko. Tu su se uvijek prelamali interesi juga i sjevera, istoka i zapada. Moj djed i otac su preživjeli po dva Svjetska rata, a ja jedan grozan, koji nije bio svjetski. A koliko će ih naša djeca preživjeti? Za sada su preživjela *samo* jedan, koji je bio dovoljan da im uništi bolju budućnost. Zato naša djeca danas odlaze tražiti sreću u drugim državama.

Bude li se prijateljsko "nadmudrivanje" nastavilo, imam namjeru reći još samo jedno:

-Znate li da tamo nije rata bilo 152 godine !?

¹⁾ Bahá'í hram ili Bahá'í kuću štovanja, jedan je od osam posvećenih hramova Bahá'í vjere i najstarija je preostala Bahá'í kuća štovanja na svijetu. Izgradnja ovog hrama započela 1920., a završena je 1953. godine Bahá'í je monoteistička [religija](#) koja već više od 100 godina promiče načela jednosti Božje, jednosti religije, jednosti čovječanstva i jednakopravnosti žena i muškaraca. Danas je Bahá'í vjera druga najrasprostranjenija nezavisna religija u svijetu koja ima šest milijuna vjernika u 235 zemalja.